ՓԱՆԵԼԻՆՆԵՐՈՒԴ - ՏԱՐԻ—ԹԻՒ —2382 ՀԱՐՈՒԹԵԱՆ —26 ՄԱՐՏ—Ն Տ· —7—ԱՊՐԻԼ —1880

ԳԱՅՄԱՆԱԴԻՐ

Տարեկան գին ի· Փոլոյ հար· 10 Մէտ·
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամս· » ի· Փոլոյ » 8 »
» » Գաւառաց » 6 »
Օտար երկիրներու » 24/24

Յանձնելման տողը մէկ անգամի համար 3 զուրուչ, երկու անգամի համար 2 դրչ է· աւելի անգամներու համար զեղչ սակարկութիւն կըլայ ։

Խրաքանչիւր Թիւ 40 փարա արժէ։

ԱՐԱՐ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱՏ ԶՕՐԵԱՑ

ԳՈՒՅՄԱՆ

Գոլոր պետական լրագրաց ճանրա-ծախքը խմբագրութեան վրայ է ։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ օր և իցէ գրութիւն խմբագիր —ցնօրէնին անուան ուղղեսցի, Գալաշիա Սանտրքարար շտաւակի թիւ 198, ներս բան, Մասխի գրասենեակը ։

Ձանրու ծախքը չվճարուած Նամակ չընդունուիր ։

Ձագրուած նամակ, յօդուած, ետ չեն արուիր ։

ԿՈՒՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 26 ՄԱՐՏ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Հարթմանի խնդիրը կը շարունակէր իւր տխուր ազդեցութիւնը բեդրըպուրկի մէջ։ Ֆրդաւութիւնը սասակիկեր, և հակառակ Ռուս ժողովրդին ծանուցեալ վոխոխամտութեան, կը վախցուէր որ ոխակալութեան անջնջելի հետքեր թողուր մտաց մէջ։ Ֆրանքօ-Ռուսական դաշնակցութիւնն, որ խիստ հարկաւոր և մինչև իսկ ըստիպողական կը համարուէր, այդ խնդրոյն դարնուելով փչրեցաւ, և մինչև իսկ մազ մնաց որ բեդրըպուրկ և փարիզ պաշտօնական յարաբերութիւնները պիտի խզէին։ Օրլոֆ իշխանին բեդրըպուրկ կոչուիլն առաջիւ այդ նշանակութիւնն ունէր, բայց քանի մ'օրէ 'ի վեր պաշտօնական շրջանակաց մէջ թեթև յեղաշրջումմը դոյացաւ, կըսէ բեդրըպուրկէն դրուած վերջին նամակ մը։ Փարիզի Ռուսական դեսպանատունն երկար ժամանակ թափուր չպիտի մնայ, և խօսք կայ թէ Պ. Թիմաշէֆ յաջորդ պիտի անուանի Օրլոֆ իշխանին։

Ա.յս անակնկալ դիւանագիտական յեղաշրջումն անշուշտ առանց պատճառի չկրնար լինիլ։ Ըստ ոմանց՝ Գերմանիոյ և Ռուսիոյ մէջ ցրտութիւնն օր քան զօր աւելնալու վրայ է, հակառակ երկու կայսերաց վերջին բարեկամական յոյցերուն, որք առաւել անձնական զգացմանց արտայայտութիւնք կըհամարուին, թէ և Գերմանիոյ կայսրը կը յայտնէ թէ քանի որ ինք ողջ է, Ռուսիոյ հետ պատերազմ անհնարին է։

Ա.յսպիսի յայտարարութեանց զօրութիւնը շատ տնտած է աշխարհ։ Գաղմանութիւնը լի է օրինակներով, ուր տխուր երդմամբք հաստատեալ դաշնագիրք սարդի ոստայնի չափ իսկ զօրութիւն չեն ունեցած պետական արդար կամ անկիրու չահուց պահանջմունքներուն առջև։ Պիսմարք իշխանը բնականաբար խիստ գոհ եղած էր Հարթմանի մէկադէպէն, որ Ֆրանքօ-Ռուսական դաշնակցութեան վտանգը հեռացնելով՝ Գաղղիոյ կողմէն ղինք կատահովեր։ ուստի առթէն օգուտ քաղել կը փութար։ Ռուս դիւանագէտք, Պ. Պիսմարքի բնաւորութիւնը գիտնալով, կ'զգային թէ խաղ մը կրնար խաղալ Ռուսիոյ դէմ, և ուզե այս մտքէդիպը պատեհ առիթ կըհամարէր Ռուսիա ընկճելու։ Երբեմն սակայն թէ Անգղիոյ երեսփոխանական ընարութիւնները դեռ այս հաշիւներուն մէջմտած չեին։ վասն զի ազատականաց յաղթութիւնն ալ ծանր կը կշռէ նժարին մէջ, և կրնայ Պ. Պիսմարքի խորհուրդները վեր 'ի վայր ընել։

Ազատականաց դէմ խնդրուն՝ Լորտ Հարթինկըմի և Պ. կլատսթընի հրատարակած յայտարարութիւնները կը հասկցուի, որ երբեմն արտաքին աշխարհագարութիւնը Գերմանիոյ նպաստաւոր չպիտի լինի։ Իրենց դերութիւնը պիտի լինի, եթէ իշխանութիւնն իրենց ձեռք անցնուն, ներկայ պահպանողական կառավարութեան գործակատարներուն եւրոպիոյ և Ասիոյ մէջ Ռուսիոյ դէմ 'ի գործ դրած մունջ պատերազմին դադարումմ, Արևելեան քրիստոնէից նկատմամբ բարեկամ չեղոքութիւն, և Աւստրօ-Գերմանական դաշնակցութեան չահուց հետ Անգղիական չահուց համերաշխութեան բացարձակ ժխտում։ Եւրոպիոյ խաղաղութիւնն ապահովելու համար խորհուած կամ 'ի գործ դրուած ամեն կարգադրութիւններէն աւելի Աւստրօ-Գերմանական դաշնակցութիւնն ատելի է Անգղիոյ ազատականաց։ Պ. կլատսթօն պիանալով զայս, իւր ձեռքը մեծ փոստ մ'ըրած է Լորտ Պիքընսֆիլտի նախարարութեան դէմ, որ այդ դաշնակցութեան մէջ մտնելու միտումներ ցոյց կուտար։

Պ. կլատսթըն կը ջանայ ապացուցանել թէ Արևելեան քրիստոնեայք բան մը չեն կրնար ապահել Աւստրիային, և թէ այդ տերութեան պալքանի թերակղզոյն գործերուն միջամտելն ատելի ջնտատար է ճշմարիտ քաղաքակրթութեան չահերուն։ Եւ ոչ թովմեան Աւստրօ-Գերմանական դաշնակցութեան կարծեցեալ նպատակն Արևելիոյ մէջ Աւստրիոյ գործողութեան ապարելքն ընդունակ է, Անգղիա պէտք է ղղուշանայ ուղղակես կամ անուղղակես նպաստաւորելե այնպիսի փորձեր, որոց յաջողութիւնն ապահովութեան նոր երաշխաւորութիւններ չընծայէ իրեն, և ընդհակառակն այնպիսի հետեւանք յառաջ բերէ, զորս Անգղիան ոչ մի կառավարութիւն չկրնար ընդունիլ։ Լորտ Հարթինկըմն այդ հետեւանաց ինչ լինելը բացորոշապես կը յայտնէ իւր ընտրողաց։ Աւստրօ-Գերմանական դաշնակցութիւնն ոչ միայն Ռուսիոյ՝ այլ և Գաղղիոյ դէմ ապահովիք կը համարի։ խոկ Անգղիա այդ դաշնակցութեան նպաստելով Գաղղիոյ թշնամւոյ կարգը կանցնի։

Ցայդ է որ 1870ին Պ. կլատսթընն և իւր բարեկամք Գերմանիոյ համակիրը եին և ոչ Գաղղիացւոց։ Բայց պետք չէ մոռնալ, որ Պիսմարք իշխանին այս աւուր աշխարհագարութիւնը ճշգիւ նաթոլէոն Գ.ի յարձակողական աշխարհագարութիւնն է։ Պերլինի կառավարութիւնը բացարձակ և ահաւոր զինուորականութեան ներկայիչ մ'է Անգղիոյ ազատականաց համար։ ուստի և Աւստրօ-Գերմանական դաշնակցութիւնն ալ իբր երկրակալական և յետադիմական աուրը դաշնակցութիւն կը նկատեն։

Ահա այս պատճառներով Անգղիոյ ազատականաց յաղթութիւնը Գերմանիոյ աննպատակ և Ռուսիոյ ու Գաղղիոյ նպաստաւոր է, և այս է դուցէ պատճառն, որով Ռուսաց համակրութիւնը դարձեալ Գաղղիոյ կողմը կը հակի՝ հակառակ Հարթմանի մեջադիպին ըրած թխսա անհաճոյ ազդարարութեան։

Գալով Ռուսիոյ ներքին գործոց, ոչնչականաց ազդած տարտափը մեծ մասամբ վարատած է Լորիս Մելիքոֆի ջօրտավարին հանճարեղ ընթացքով։ Երբոր յիշեալ Հայադգի զօրավարը պաշտօնին գլուխն անցաւ, ամեն մարդ նորանոր չռնդալից տընօրէնութիւններ կ'սպասէին անկէ, բայց Մելիքոֆ. բոլորովին հակառակ ընթացք մը բռնեց· կերևի թէ իւր ըստ կըզբունքն է հնար եղածին չափ քիչ գործել, որպես զի սխալանքի և հետեւաբար ծաղրականութենէ ազատ մնայ։

Ոստիկանութեան հին դրութիւնն մին Բեդրըպուրկի մէջ ոչնչականութեան աղբեցութիւնն 'ի սպառ կորուելու կամ անոնց բոյները ջնջելու ծրագիր մը չինած և Լորիս Մելիքոֆին ներկայած էր։ Ծրագրին տրամագրութիւնն եր Բեդրըպուրկի տան և չորս թաղերը բաշխութիւն հաստատ նելու բաժնել, և անոնց իւրաքանչիւրին վրայ մի մի հսկող յանձնախումբ կարգել ոստիկանութեան ըստպայի մը նախագահութեամբ, որ անդադար հաստատի մէջ գտնուած բոլոր տուներն ու անոնց ամեն յարկերն ու սենեակները մանրամասնաբար աչքէ անցնելով՝ մէջի բնակչաց ամբողջ և ճիշդ ցուցակները պիտի տանար, և յետոյ գանոնք դաս առ դաս պիտի բաժներ· պաշտօնատարք, ոստիկանատերք, վաճառականք, և հաստատուն կամ ապահով միճակ ունեցող մկայեալ անձինք հանդիսատ պիտի թողուէին, խոկ միւսներէք, այն է հաստատուն ապրուստ կամ ապրուստի միջոց չունեցող անձինք, գործատուաց մեծ մասն և համայն ուսանողք յատուկ տումարի մը մէջ գրուելով, իրենց ուղած գաւառները պիտի դրկուէին բնակելու։ Այս հսկայական և բռնապես կամահաճ պործողութիւնն, որ իբր չափազանց երևոյթին ներքև գժուարաւ գործադրելի եր և արդիւնքն ալ կեղծակած, հեղինակին կարծեաց համեմատ երկու չաբաթի մէջ պիտի կատարուէր և կէս միլիան բուպլի ծախքով լինեար։ Լորիս Մելիքով չհաւանելով այս ծրագրին, նախ օրագիր գոյ, յետոյ սկզբանէն ընդհանրապէս գործադրութեան պատասխանատուները չափազանցելու գործն իրեն վերապահեց։ Այսօր դրեթէ հաստատի է թէ գերագոյն յանձնաժողովը պիտի գործադրէ դայն, բայց սկիզբի մեղմացած և թեթևցած, որ այդ ոստիկանական մեծ անօրինութիւնը դրեթէ ընդարձակ վիճակագիր մը կամ բեդրըպուրկի 700,000 բնակչաց ընդհանուր մարդահամարն պարծանութիւն մը պիտի լինի։

"Խնդիրը գաղելը վրայ չէ, ըսեր է Լորիս Մելիքով, Ռուսիա բարեացակամ հիւանդութիւն մ'ունի· պէտք է այդ հիւանդութիւնը վնասակար դնել, որպէս զի արմատէն ջնջուի։" Ո՞ւր է այդ հիւանդութիւնն։ — Ահա ասոր վրայ կարծիքներն համաձայն չեն։ Լրագրանիներն օտար գաղափարաց ազդեցութեան մէջ գտնել կը կարծեն, գեղն ալ Օրթոտոքս կըրօնին ազդեցութեան մէջ։ Մելիքոֆ կարդի գաղափարական ազատութեանց պահանջմունքներուն ուշադրութիւն կը դարձնէ, որպէս զի ոստիկանական ոեփականութեանց կազմութիւնն է, որ Ռուսիոյ ժողովրդեան հինգ վեցերորդը բարբարոսական վիճակի մէջ կը պահէ։

Այս գանազան կարծեաց վերջինն ամենէն հիմնաւոր կամ մանաւանդ Ռուսիոյ ընկերական հիւանդութեան գլխաւոր պատճառներէն մին կրնայ համարուիլ· վասն զի քանի որ այդ կոյր բարբարոսական վիճակը չարունակէ Ռուսիոյ գիւղական ժողովրդոց մէջ, ոստիկանական ազատութեանց գործադրութիւնը խիստ գժուարին է Ռուսիոյ մէջ, եթէ ոչ անհնար։ Ամեն բանէ առաջ պէտք է ժողովուրդը կրթել, որպէս զի ոստիկանական ազատութիւններէն կարենայ օգուտ քաղել։ Ազա թէ ոչ, ոստիկանութիւնն՝ այդպիսի ժողովրդեան մը համար, ազատ մը ձեռքը սուր տալու կը դառնայ, և գլուխ գտած ուրիշ արդիւնք չունենար։

ՀՆԱԳՈՒԹԻՒՆ ԼՈՒՐԾԻ

Լոնտրա 5 մարտի·

Թայմզ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Լորտ Նօրթբրուք չուզեր ընդունիլ Հընդկաստանի փոխարքայութիւնը։

Նոյն լրագրին հրատարակած հեռագրոյ մը նայելով, զրոյց կը պատճի թէ Եդուարդ-իան սուրբ պատարագմ հրատարակեր է, և Գանտահարի վրայ քալելու կը պատրաստուի։

Լոնտրէն կը հեռագրեն Տելի Նիւս լրագրին թէ Մուհամմէտ Ճան՝ Անգլիական գօրամասէ մը զարիկր է, բայց ինք ալ պահուներ մնացեր է Կաբուլ մէջ։

ՄԱՐՏԻ 1-ԻՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

Ինչպես հայտնի է մեր ընթերցողներին, Մարտի 1-ին Գորգարանը պետք է վերանար։ Սակայն Գորգարանի աշխատակիցները, որոնք ամբողջ տարիներ ի վեր նվիրվել են գորգագործության զարգացման գործին, չեն կամեցել հրաժարվել իրենց սիրելի գործից։ Նրանք դիմել են Գորգագործության Կենտրոնական Կոմիտեին, որ վերջինս գտնի միջոցներ Գորգարանը պահպանելու համար։ Կենտրոնական Կոմիտեն, ճանաչելով Գորգարանի անհրաժեշտությունը, որոշել է նրան թողնել իր գոյության տակ։

Գորգարանի վարիչ Ա. Ալեքսանյանը մեզ հետ զրույցի ժամանակ հայտնեց, որ Գորգարանը ունի 100-ից ավելի գորգեր, որոնցից շատերը հնաոճ են և ունեն մեծ արժեք։ Գորգարանը ունի նաև գորգագործության պատմությանը վերաբերող գրքեր, ինչպես նաև գորգերի նկարներ։

Գորգարանի վարիչը նշեց, որ Գորգարանը ունի մեծ նշանակություն գորգագործության զարգացման համար։ Գորգարանի աշխատակիցները ուսումնասիրում են գորգերի նախշերը, գունավորումը և այլն։ Գորգարանը ունի նաև մի մեծ գրադարան, որտեղ կան գորգագործությանը վերաբերող գրքեր։

Գորգարանի վարիչը հայտն

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Ի՞նչ է պատճառը, որ Ամերիկայի հայերը ոչ միայն չեն ուզում իրենց ազգային գոյությունը պահպանել, այլ ընդհակառակն՝ ամեն կերպ ձգտում են ամերիկացիանալ։ Ինչո՞ւ նրանք ամեն կերպ ջանում են ամերիկացիների մեջ ձուլվել, ինչո՞ւ նրանք ամեն կերպ խուսափում են հայ անվանվելուց։ Ինչո՞ւ նրանք ամեն կերպ ամաչում են հայ լինելուց։ Ինչո՞ւ նրանք ամեն կերպ ուզում են հայ չերևալ։ Ինչո՞ւ նրանք ամեն կերպ ուզում են հայ չլինել

Advertising Rates to Britain or America are exclusively reserved for this Paper at
ՀՏԳԸ, 123 Bunhill Row, London, E.C. Telephone 138—140, Wood Street, London.

ՅՈՒՇԱՐԱՆ ՏԻՐ ՊՈՒՏՈՒՆԵՑՈՒ
ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
Հիմնադրուած ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՊՈՂՈՍԵԱՆԻ
Հրատարակչատան Հոգածութեամբ Հայ Գրականութեան Սիրահարաց
ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ ՏՈՒՆ ՊՈՂՈՍԵԱՆԻ

Ընդարձակ Սրահ մը Հայ Գրականութեան Նուիրուած
Ամերիկայի Մէջ Հայ Գրականութեան Սիրահարներու Համար
Ուր Ամէն Ոք Կրնայ Գտնել Հայ Գրքերու Ամէնէն Նոր Հրատարակութիւնները
Ինչպէս Նաեւ Հին Հրատարակութիւնները
Ուր